

Huber Péter: Sola scriptura...

Sola scriptura... csak az írás értsd Szentírás, Biblia az alapja minden keresztény vallásnak állítja legalábbis mindegyik, miközben elgondolkozhatunk azon, ha ez igaz lenne, mi is lenne akkor a magyarázata annak, hogy egyazon írást 1000-féle képen értelmeznek s ezzel 1001-nél is több szektát, vallást hoznak létre.

Mindjárt az elején szeretném leszögezni, hogy a továbbiakban csakis az Újtestamentummal foglalkozom, s így minden kijelentésem csakis erre értendő.

Írásomat három fő csoportra osztom:

- a keletkezés kérdése.
- a fennmaradás kérdése.
- a teológiai megközelítés kérdése.

E három rész egyike sem mentes a téves megközelítéstől.

A keletkezéssel kapcsolatban az ortodox hozzáállás hívei szerint egy-egy könyvet az a személy írta, akinek a nevét viseli. A mai teológusok java része ezzel szembe az vallja a könyvek több szerző művei, s keletkezésük idejét szeretné egy minél későbbi időpontra kitolni.

A fennmaradással kapcsolatban az ortodox vélemény szerint az írások a maguk egykori eredeti formájukat a mai napig őrzik. Az ellentábor szkepticizmusa nem ismer határt. Kígyót, békát kiált s mindenbe a módosítást, hamisítást s csalást keresi. A kánonban az ortodox hozzáállás megbízik az egykori döntésekben, mert azt vallja Isten vezette az egykori döntőket. Az ellentábor itt is a végsőkig hajlandó ellenirányba evezni

A teológiai hozzáállásban az ortodox az egész irományt, mint egységes, s ami a legfontosabb hiba-, tévedésmentesként kezeli. Prédikációkat s számtalan vallásos irományt összehasonlítva megállapíthatjuk, hogy mindegyik az alábbi receptet használja: Idézz keresztbe kasba a négy evangéliumból, spékeld meg Pál bölcs igéivel s szórj egy marék Ótestamentumi idézetet minderre. Az így kapott maszlagot etesd meg híveiddel. Hogy ez miért helytelen s miért nem hozhat valós gyümölcsöket, a maga helyén fogom bizonyítani.

Bár az ortodox hozzáállás helytelenségét fogom bizonyítani, s bár néha akárcsak fennebb erősen ironizálok, munkámat végig Istenben vett hitel végzem. Az olyan teológusok véleményére mely Jézus Isteni voltát olyannyira kétségbe vonják, hogy például szerintük Márk Evangéliuma azért nem keletkezhetett 70 előtt, mert benne Jeruzsálem lerombolása meg van jövendölve, én legalábbis nem vagyok kíváncsi.

A következetességért mégis be kell mutatnom ezek gondolkozását. A hitetlen teológusok mindenek előtt állandóan „forrásokat” kutatnak. Ha például két evangélium megemlít egy

és ugyanazt az eseményt (pl. úgy János, mint a szinoptikusok az 5000 ember megvendégelését akkor máris egy közös forrásanyagot sejt (a semeia-forrást) s nem tudja elfogadni, hogy két szemtanú, aki ugyanakkor ugyanott ugyanazt átélte miért is ne írhatná a látott s átélt eseményt egymástól függetlenül is hasonlóan.

A már fentebb említett példa a Jeruzsálem lerombolásának Jézusi megjövendölését tagadó hozzáállás másik példája az, mikor Péter mártírhalálának előrevetítését megragadva jelentik ki, hogy e miatt a János 21. fejezete sem keletkezhetett 64 előtt.

Érdekes viszont, hogy ott, ahol a józanész ordítja, hogy a szerző ezt nincs honnal tudja, senkinek nem kondulnak meg a vészharangok. Például Márk leírja Jézusnak a Gethsemáné kertben mondott imáját, pedig a leírtak értelmében egyedül volt s a kiemelten közelebb lévő három tanítvány is elaludt közben!

Elgondolkoztunk már azon, honnal származik Jézus perének aránylag részletes leírása, ki volt, aki jelen volt úgy a főpap házában, mint a Pilátus udvarában? Gondolom ezek egyike sem volt átjáró ház, s nem akárkit engedtek oda be. Biztosra vehető, hogy Péter kinek élményeit Márk tolmácsolja nem lehetett az, hisz maga vallja be csak az udvarig jutott. Figyelembe véve, hogy a négy evangélium, ha nem is 100%-ban egyezően, de meglepően hasonlóan írja le az eseményeket, itt a magam részéről is elfogadhatónak látok egy közös forrást.

A keletkezés kérdése.

Az utóbbi pár évszázad sok száz teológusa, komoly vitát folytat az írások kapcsán sokszor belebonyolódva oly kérdésekbe, mint a prioritás, vagyis az, hogy mely írás íródott előbb vagy bizonyíthatóan idegen betoldások kérdése.

Ezek mind elárulják, hogy a modern világ gondolkozásával próbálnak magyarázni kétezer éves eseményeket. A ma emberének tudatában egy író megír egy művet, majd mikor az már befejezett, lezárt (s áteset pár lektoráláson) kinyomtatják azt. Komoly üzlethálózatok gondoskodnak annak terjesztéséről.

A kétezer évvel ez előtti valóság teljesen más. A könyvek papirusz lapokra íródtak, azok sosem lettek összekötve. Olyan ez, mint a mai ember lapokra írt piszkozata, feljegyzése. Az irományok sosem érték el a statikusan zárt állapotot. Szerzőjük bármikor hozzáírhatott, illetve elhagyhatott belőlük. Nemegyszer még a szerző halála sem akadályozta meg az utókort, hogy ne írjon, toldjon hozzá valamit. A terjesztés csakis másolással történt. Különböző időkben készült másolatok tehát tartalomban eltérhetnek egymástól. Azt meg sem akarom említeni, hogy az így készült másolatok is tovább éltek, s senki se akadályozhatta birtokosukat abba, hogy azt tovább bővítse, módosítsa.

A fentiek tudatában rádöbbenhetünk mennyire értelmetlen, pl. az evangéliumok keletkezésének időpontján lovagolni.

Alább néhány szemelvény a wikipédiából [<https://hu.wikipedia.org/wiki/Papirusz>]

A **papirusz** növényi rostokból, elsősorban a papiruszsásból (*Cyperus papyrus*) készített, írásra alkalmas felületű anyag. Általában tekercsben tárolták, mert a hajtogatást nem tűri. A papiruszsás élőhelye főleg a Nílus vidéke volt ezért majdnem kizárólag Egyiptomban készítették

Idősebb Plinius, más néven Caius Plinius Secundus (Maior), római író, polihisztor, ókori enciklopédisták munkájában ír a papiruszról. A növénynek vastag, ferde gyökértörzse van, amiből szár nő ki, majd buzogány formájú fejben végződik. Magja nincs. A gyökeret, kérget sok-sok célra (csónak, kötél, gyékény) használják fel az ott élők. A négy méterre is megnövő növény szárát valamint a belét használják fel. A vadon növény papirusznád nem elégítette ki a szükségleteket, ezért ültetvényeken termesztették. Az ültetvények részben állami, részben magántulajdonban voltak.

A papirusz egyfajta nád, rostos szárából vékony szeleteket vágtak, amelyeket egy vízzel nedvesített deszkalapon szorosan egymás mellé helyeztek, és simára kalapáltak. Ezekre keresztben újabb csíkokat fektettek, és fakalapáccsal - további nedvesítés - közben a két réteget összedolgozták. A papiruszlapokat a napon megszárazították, majd kő- vagy csonteszközzel a felületüket simára csiszolták. Ezután összeragasztották és tekercs formájában hozták forgalomba.

A ma ismeretes legrégebb papirusztekercs négy és félezer éves, tehát ezt az anyagot több mint három évezreden át használta az emberiség írásra. A korai középkorban Európában

is elterjedt, de Egyiptom 641-es arab megszállása után az alapanyag hozzáférhetetlenné vált, ezért jelentőségét elvesztette. Gyártása csak a X-XI. század körül szűnt meg. (A XII. században, Európában megjelent a papír, amely tartósabb volt, mint a papirusz, és olcsóbb, mint a pergamen.)

Plinius hosszasan leírja a papirusz-készítés folyamatát, így beszél többek között a papirusz szalagokra hasogatásáról, a Nílus vizének felhasználásáról is, mely szerinte a ragasztásnál is fontos szerepet játszik. Préselés után következik a szárítás, majd az összefűzés és a fakalapáccsal történő vékonyítás valamint az újrapréselés. Más forrásokban is olvashatjuk, hogy az egymásra fektetett csíkokat addig döngölik egy sulyokszerű eszközzel, amíg a bennük lévő nedvesség az egészet egyetlen, homogén lappá össze nem ragasztja.

Amíg hegyesre vágott kákával írtak rá, addig mindegy volt, hogy melyik oldalára írnak, de az i. e. III. században elkezdtek használni a hasított hegyű nádtollat, amellyel már csak a színére írhattak, mert a visszaján a tinta szinte szétfreccsent. Jól lehetett rá írni, könnyen lehetett szállítani, ezért az ókori népek szívesen használták. Egyetlen gyengéje volt csupán: nem állta az időt. A papiruszt tekerceselték. Két formája ismeretes, a lepecsételt és a pecsét alatt átkötött. Az átkötéshez szükséges papiruszfonal neve az itr. A tekercs felnyitása a pecsét feltörése és az átkötő zsineg megoldása révén történt. Papiruszból készült a védőcsík is, amely a papiruszvégeket védte. Arra törekedtek az ókorban, hogy egy-egy nagyobb mű vagy szöveggyűjtemény egy papiruszra kerüljön, ezért negyven méter hosszú papiruszról is tudunk.

A papiruszt hajókon szállították Egyiptomból Rómába. Nem csupán készáru formájában vették, hanem nyersanyagként is. Mivel a papirusznövény szinte kizárólag csak Egyiptomban termett (a Nílus középső folyása mentén és annak deltájában), valamint Szíriában az Eufrátesz vidékén, az egyiptomiak valóságos világmonopóliumot hoztak létre. A papirusz elsőrendű áru volt, ezért alaposan meg is kérték az árát.

Ne volt tervembe a **pergament**ről is írni, de belebotlottam egy magyar írásba, mely szerint, a pergament a 4. századtól ismert...

Szintén a wikipédiát veszem alapul [<https://hu.wikipedia.org/wiki/Pergamen>].

Idézetek:

„Az elnevezés valószínűleg az ókori görög város, Pergamon (ma Bergama, Törökország) nevéből származik. A hagyomány szerint itt készítették először pergament a Kr. e 2. században”

„A pergamen megnevezést általánosságban minden állati bőrből készített, írásra alkalmas anyagra használták. Eredetileg azonban csak a kecske- vagy juhbőrből készült anyag volt pergamen, a marha- vagy borjúbőrre a vellum kifejezést használták. A pergamen fokozatosan a legnépszerűbb írásalapanyaggá vált a 4. századtól, kiszorítva a papiruszt,

bár már korábban is ismert volt. A 16. századtól, a nyomtatás fellendülésével a papír került előtérbe, bár egyes különleges kódexekhez továbbra is használták a pergament.

A pergamen rendkívül tartós anyag, sokkal inkább, mint például a bőr. Ideális körülmények között akár évezredekig is megmarad. A jó pergamen lágú, vékony, bársonyos tapintású és könnyen hajtogatható. A szóroldal általában kissé sötétebb árnyalatáról ismerhető fel, krémes-sárgás (különösen a báránybőr pergamen esetében), vagy barnásszürke (a kecskebőrnél).”

„Pergamon városának királya, II. Eumenész nagy műveltségű uralkodó volt, aki görög kultúrán nevelkedett. Az alexandriai könyvtár mintájára megalapította a pergamoni könyvtárat, s a hellén műveltség terjesztésére Athénból tudósokat és művészeket hívott udvarába. Ügynököket küldött szét az akkor már hanyatló görög birodalomba, hogy értékes kéziratok után kutassanak. Az ügynökök nagy pénzeket ígértek a városok és tudósok tulajdonában lévő kéziratokért, s ezzel magasra felverték az árakat. A Ptolemaioszok nem szívesen látták Pergamon királyában az erős vetélytársat és azt is zokon vették tőle, hogy nagyobb jövedelem ígéretével magához csábítja Alexandria legkitűnőbb tudósait. Ezért az egyiptomi kormány megtiltotta a papiruszkivitt Pergamonba.

A legenda szerint a pergamoni király találékonysága kifogott az egyiptomi parancson. Összehívatta tudósait, akik végül is megtalálták azt az anyagot, amellyel a papiruszt pótolni lehet. A tudósok tanácsára a király elrendelte, hogy a bőrcserzők, a tímárok bőrből készítsenek olyan hártyákat, amelyeket íráshoz lehetett használni. Sikert ért el: vékony, hajlékony, sárgásfehér színű lapot előállítani, melyről kiderült, hogy könyvkészítésre sokkal jobban megfelel, mint az addig használt papirusz. A külső behatásokkal szemben ellenállóbb volt és mindkét oldalára lehetett írni. Az új íráshordozót eleinte tekercsbe göngyöltették, ám később áttértek a hajtogatására.

Az ókor végétől kezdve kódexlapokat készítettek belőle, valamint ezen mesteri kivitelű alkotások fafedelét vonták be vele. Dél-Európában csak a lenyúzott bőr húsoldalát készítették ki, a szóroldal durva tapintású és sárgás színű maradt. Az Európa többi részén használt északi- vagy német pergamennek mindkét oldala egyforma minőségű volt. Az 1200-as években arab közvetítéssel Európába került a papír. A kínaiak találmányának körülbelül 300 év kellett ahhoz, hogy a pergamen méltó riválisaként számoljanak vele. A könyvnyomtatás kezdetén még egyaránt használták a pergament és a papírt (a 42 soros Gutenberg-Bibliának is vannak pergamenre nyomtatott példányai). A papír elterjedése nem taszította le végleg a történelem színpadáról, ugyanis hivatalos dokumentumok és oklevelek esetében még az újkorban is a pergamen maradt az elsődleges íráshordozó”

„A pergament erre specializálódott szakemberek, a pergamenkészítő mesterek (percamenarius-ok) készítették. A pergamenkészítés bonyolult folyamat volt. Elsőként fontos volt a megfelelő minőségű bőr kiválasztása, ugyanis a középkorban a falusi állatállomány nagy része szenvedett a kullancsoktól és különféle betegségektől, melyek a pergamenkészítés számára elfogadhatatlan nyomokat hagytak volna a bőrön. A pergamenkészítők figyelembe vették azt is, hogy milyen színű volt az adott állat gyapja

vagy szőre, mivel ez is befolyásolta a végtermék minőségét. A fehér juhok vagy tehenek bőréből általában fehér pergamen készülhetett, de a pergamenkészítők által a legjobban kedvelt és legjellegzetesebb barnás árnyalatú pergamenek előállításához foltos vagy barnás tehenek, kecskék bőrét használták fel. A pergamen készítéséhez a lenyúzott állati (borjú-, juh-, kecske-, esetenként ló-, nyúl-) bőrt először meszes fürdőben áztatták (melegebb éghajlatú országokban egyszerűen kiterítették a napra), majd a megpuhult szőrzetet és húst lehúzták a bőrről. Ahol csak lehetséges volt, ott a bőr külső rétegét (szőroldal) is eltávolították. Ebben a fázisban vált az irhából tulajdonképpeni pergamen. A megtisztított irhát ezután még két napig tiszta vízben áztatták, hogy kimosódjon belőle a mész, ezt követően feszítették csak ki a bőrt egy arra alkalmas kereten. Ez volt a folyamat legfontosabb része. Fontos volt, hogy az irhát nem szöggel rögzítették a keretre, hiszen az szárítás közben zsugorodott, és a szögek feltépték volna a készülő pergament. Ezen kívül a keretet is többször használták fel, emiatt sem jöhetett szóba a többszörös szögelés. A szögek helyett a kereten körben állítható kis pöckök voltak elhelyezve. "A készítő fogta a bőrt, és egyenlő távolságokra az irha lágy szegélyére kis kavicsokat helyezett, melyeket az irhával egybecsippentve zsinórokkal körbetekert. A zsinórok végeit a kereten lévő pöckökre erősítette, melyeknek elforgatásával szabályozhatta a feszítés mértékét, míg az irha teljesen rá nem simult a keretre. Ahogy az irha egyre jobban száradt és nyúlt, minden kis vágás vagy szakadás, mely a szőrtelenítés vagy vakarás közben keletkezett, kerek vagy ovális lyukká növekedett. Ilyen lyukakkal gyakran lehet találkozni középkori kódexlapokon. Ha a pergamenkészítő időben észrevette ezeket, még be tudta foltozni őket, hogy megakadályozza kitérülésüket. Némelyik kódexlapon ilyen foltozás nyomait őrzik a nyomás alatt újra kinyílt, felfeslett varrásukat megtartott kerek lyukak." [2] (Lásd: Hibás kódex képe)

A bőr tehát ennél a fázisnál már feszes és rugalmas, de még nedves volt. A pergamenkészítő állandóan nedvesen tartotta, forró vizet locsolt rá. Ezután kezdte el erőteljesen dörzsölni a lunellummal. A munka előrehaladtával a pergamenkészítő állandóan egyre szorosabbra húzta a kereten a feszítőpöcköket, és kis kalapáccsal meg is ütögette őket, hogy biztosabban tartsanak. Az irhát ezután hagyta megszáradni a kereten: ekkor már olyan feszes volt, mint egy dob. A feszítőpöckök kioldása után a száraz, hártavékony kész pergament leemelték a keretről, hogy összegöngyöljék és/vagy raktározásra, eladásra bocsátsák. Az írásra való előkészítés a következőképpen zajlott: A pergament habkővel lecsiszolták, ami elősegítette, hogy a tinta mélyen behatoljon a rostokba. A sima felület és a fehér szín elérése érdekében krétával kifehérítették vagy mészből, lisztből, tejből és tojásfehérjéből álló keveréket dörzsöltek a bőrbe. Mindezek után méretre vágták.

Az eladásra kerülő vellumok, melyeket a középkori írnokok vagy könyvkészítők vásároltak valószínűleg nyers pergamenek voltak, melyet még nem készítettek elő közvetlenül az íráshoz krétabedörzsöléssel.

A korai időkben készült pergamenek még eléggé vastagok voltak, a XIII. században azonban ezt hirtelen egy csaknem hártavékonyágú pergamen váltotta fel."

De nem csak a wikipédiára támaszkodtam, amikor meglepődtem a fenti kijelentésen.

A szerző Pál leveleire se figyelt hisz olvasható: "A felsőruhámat, melyet Troásban Kárpusnál hagytam, jöttödben hozd el, a könyveket is, kiváltképen a hártýákat." (2.Tim.4:13)

A **terjesztést** Falus Róbert: „Az antik világ irodalmi”-ban
[<http://mek.niif.hu/04700/04714/html/falusantik1100.html>] így írja le:

”
Az i. e. V. század végére már általános lett a tekercs formájú papiruszkönyv (a föníciai Búblosz város nevéből eredeztetett biblosz) forgalma, s ez a forma maradt általános az antikvitás végéig. A könyvkultúra fejlődése nemcsak a műszaki eljárások tökéletesedésével és az árak megcsappanásával függött össze, hanem az általános műveltségnek a többi ókori államban ismeretlen színvonalával is.

Írástudó rabszolgák másolták papiruszra a sokszorosításra szánt szövegeket, s e tekercek alkották – több tízezernyi példányban – Alexandria, Pergamon és más kulturális központok múzeumainak könyvtárállományát. Ezek szolgáltak alapul az ókori örökség – immár más technikájú – másolásához a középkorban is. Papiruszokon azonban nemcsak teljes szövegek maradtak fenn, hanem számos, egyébként ismeretlen részlet is: sok lírai és drámatörredék, tudós könyvek vagy iskolásfüzetek egy-egy lapja, gazdasági feljegyzések, magánlevelek stb. Az egyiptomi homok épségben konzerválta a jobbára véletlenül odatemetett s a levegőtől elzárt papiruszokat, és a századforduló óta fellendült kutatások mind több és több lelettel gazdagítják ismereteinket.

De térjünk vissza az **Újtestamentum keletkezésére**.

Bár se Bibliái, se régészeti alapunk nincs rá feltételezhetjük, hogy még Jézus munkálkodásának ideén készülhettek első feljegyzések, jegyzetek. Kereszthalála után pedig ezek száma megsokszorozódhatott.

„ Mivelhogy sokan kezdték rendszerint megírni azoknak a dolgoknak az elbeszélését, a melyek minálunk beteljesedtek,
A mint nekünk előnkbe adták, a kik kezdettől fogva szemtanúi és szolgálói voltak az ígének.”
(Lk.1:1-2)

Az első ős evangéliumok az ős-Máté (T0) és ős-Márk (K0) 29-42 közt keletkeztek.

Az **ős-Máté** szerzője Máté Apostol, s nyelve arámi.

Kaiszareiai Euszebiosz (265-339) szerint: „Máté ugyanis előbb a zsidóknak hirdette az ígét, minthogy azonban más népekhez is el kellett mennie, anyanyelvén írásba foglalta evangéliumát, melynek megalkotásával már ottlétekor kárpótolta azokat, akiktől elvált”.

Papiasz (60-139) pedig így fogalmaz: „Máté a héber gondolkodásnak megfelelően írta le a mondásokat, magyarázatokkal is ellátta ezeket, amennyire tudta, mindegyiket.” Vagy egy másik fordításban: „Máté héber (arámi) nyelven összeállította az ígétet, melyeket ki-ki úgy fordított le, amint tudott”.

Ez az evangélium tehát egy a Tamás apokrif evangéliuma stílusában íródott. Jézus beszédeit, így pl. a hegyi beszédet tartalmazza s nem más, mint a két forrás elmélet Q-ja.

Ez az eredeti arámi nyelvű mű Szent Jeromos (347-420) idejében még meg volt, legalábbis 392-393-ban írt „De Viris Illustribus” (A kiváló férfiakra) írásában ez áll: „**MÁTÉ**, akit egyúttal **LÉVINEK** is neveznek, a vámosból lett apostol, aki először héber nyelven állította össze Krisztus evangéliumát Judeában, azok számára, akik a körülmetéltek közül lettek hívőkké; ezt valaki utána görög nyelvre is átültette, de ez nem egészen biztos. A héber nyelvű írását viszont mindmáig őrzi a tudásában kimagasló Pamphilosz által alapított caesareai könyvtár.”

Kiragadnám a fentiekből ezt a töredéket: „**ezt valaki utána görög nyelvre is átültette, de ez nem egészen biztos**”. Nyílt bizonyítéka ez annak, hogy Jeromos tisztában van vele: ez a könyv nem azonos a ma ismert Máté Evangéliumával, hisz azt maga fordította görögből latinra. (I. Damáz pápa kérésére átnézte az ólatin Bibliát, a Vetus Latinát, amit kb. a 2. század első felében fordítottak ólatinra. A helytelenül fordított részeket, betoldásokat kijavította az eredeti görög szöveg alapján. Az ily módon újr fordított Szentírást nevezték Vulgatának a 13. század óta. [https://hu.wikipedia.org/wiki/Szent_Jeromos])

Az **ős-Márk** szerzője Márk (aki mint ahogyan „Az Újszövetség elemzése” című írásomban részletezem szerintem Péter fia) s nyelve görög.

Papiasz (60-139) így ír róla:

"Azt is mondta a presbiter, hogy amikor Márk Péter tolmácsa volt, mindazt, amiről tudomást szerzett, gondosan le is írta, bár nem rendszerbe foglalva adta elő mindazt, amit az Úr tett és tanított. Ő maga ugyanis se nem hallotta az Urat, se nem volt követője, hanem amint mondtam, a Péteré, aki visszaemlékezések (chreiai) formájában adta elő tanításait, de anélkül, hogy az Úr szavait (logia) irodalmi keretbe (syntaxis) foglalta volna. Ennél fogva Márk nem vétett avval, hogy az egyes dolgokat úgy írta le, ahogy róluk tudomást szerzett. Egy valamire ugyanis vigyázott, hogy ti. ne hagyjon ki semmit abból, amit hallott és semmit belőlük meg ne hamisítson."

K01-el jelölöm Márk 43-46-ig készült jegyzeteit, (melyről csak Lukács szerez tudomást) és K0t-vel a 46-49 közt készült jegyzeteit, (melyről csak a mai Máté Evangéliuma szerzője szerez tudomást).

Kelet létezen egy ősz-János is, de erről semmit se tudok.

A ma ismert Máté Evangéliuma ősz formája, melyet T1-el jelölök, s mely szerintem még nem tartalmazta a mainak első két részét, szerintem az 50-es évek elején íródott, az ősz Máté (T0) és ősz-Márk (K0, K0t) esetleg néhány kisebb kiegészítő jegyzetek felhasználásával görög nyelven. Miért görögül?

Erdős József (1856-1946) írja: „A görög szöveg eredetisége mellett bizonyít, nevezetesen az egységes, egyöntetű stílus, amely olyan következetes, hogy a fordításnak még csak a látszatát sem kelti fel: továbbá az őszövetségi helyek idézési módja, amely azt igazolja,

hogy Máté a Szeptuaginta szövegét éppen olyan módon idézi, mint a másik két szinoptikus társa, holott akármely fordító is inkább ragaszkodott volna az ószövetségi héber szöveghez, mint a Szeptuagintához”.

Varga Zsigmond szerint (Márknál) „emelkedettebb, a műgondra, a mondatszerkesztés szabatoságára jobban hajló görögséget képviseli. Azokon a helyeken, ahol szemmel láthatóan Márkot használja forrásul, gondosan kiigazítja Márk esetleges keményebb kifejezésmódját, egy-egy ponton megfelelőbb szót használ egy fogalom kifejezésére, vagy a mondatszerkesztés érdekességét, zökkenőjét igyekszik gondosan eltüntetni. Az evangélium írója ugyancsak tartalmi alapon, önállóan szerkeszt.”

Ha görög is a nyelv a célközönség egyértelműen a zsidóság és a megírás helye csakis Jeruzsálem lehet. Az író (szerkesztő) viszont már nem Máté, de mert az ő Evangéliuma az egyik alapforrás, az ő nevét viszi tovább ez írás.

A youtube-ón találtam egy érdekes filmet: „Akik látták Jézust” (Eyewitness to Jesus - 1996)[https://www.youtube.com/watch?v=MSnt_TeVfw] .
1994.12.24-én a London Times tárta először a nyilvánosság elé Carsten Peter Thiede (1952-2004) német tudós kutatásait, mellyel egyszerre két Evangélium: Máté és Márk eredetét sikerült az i.sz. 68 elé hozni. A film bemutatja azt a papirusz töredéket, melyben a kutató, Márk evangéliuma töredékét ismeri fel. A töredék része a Qumrámi leleteknek pontosabban egy a 7. barlangban talált „Róma” feliratú cserépedényben talált papiruszoknak. A Qumráni eszéneusok, a római hadak által történ i.sz. 68-i megsemmisítésük előtt, rejtették el legféltettebb kincsüket: a több mint 800 könyvet tartalmazó könyvtárukat.

Minden hiába, ma 21 évvel később a hivatalos egyházi teológusok még nem voltak hajlandók elfogadni ezt a bizonyítékot. Nem csoda százával kerülhetnének szemétdombra bölcs írásaik, melyben behódolva a világi ateistáknak, maguk is sokkal későbbre helyezik az Evangéliumok keletkezését.

Egy érdekes mellékmondata a filmnek, hogy mindkét Evangélium a „Czézarea Filippi” néven említi azt a várost, melyet 61-ben II. Heródes Agrippa (48-93) Neronias névre változtat a császár tiszteletére, majd annak 68-ban bekövetkezett halála után a város visszaveszi eredeti nevét: Baniás. (Mt.16:13; Mk.8:27)

Ha esetleg a Márk töredék vitatható is mert túl kicsi ahhoz, hogy az azonosítás biztos legyen, ugyanez nem mondható el a P64-el jelölt Máté Evangéliuma töredékekről.

T2-vel a Máté Evangéliuma majdnem végleges állapotát jelölöm (kb. 150 körüli állapot) s végül T3 az Evangélium ahogyan az a Codex Sinaiticus-ban található. (kb. i.sz. 330-350)

A Sinai-Kódex nem tartalmazza a 16:2b-3; 18,11; 23:14 verseket.

A ma ismert Márk Evangéliuma ősi formája (K1) 60-63 közt keletkezhetett s nem más mint K0, K01, K0t egybeszerkesztése néhány kiegészítéssel.

Alexandriai Kelemen (kb. 150-215) jegyzi fel:

"Márkot, Péter követőjét, mialatt Péter nyilvánosan hirdette Rómában az evangéliumot egyes császári testőrök jelenlétében, és Krisztus számos tanúságáról beszélt, megkérték, hogy fel kellene jegyezni, hogy miket mondott, és ő megírta azt az evangéliumot, ami Márk evangéliuma néven ismert, azokról a dolgokról, amit Péter mondott;"

K2-vel a Márk Evangéliuma majdnem végleges állapotát jelölöm (kb. 150 körüli állapot) s végül K3 az Evangélium ahogyan az a Codex Sinaiticus-ban található. (kb. i.sz. 330-360)

A Sinai-Kódex nem tartalmazza a 7:16; 9:44,46; 11:26; 15:28; 16:9-20 verseket.

Az utolsó szinoptikus Evangéliumot **Lukács** nevéhez köti a hagyomány. Konkrét Bibliai alapja nincs e kijelentésnek.

Lukács Pálnak egy tanítványa. Leveleiben háromszor is említi (2 Tim 4:11, Fil. 1:24, és Kol. 4:14) az utóbbi megnevezi foglalkozását is: orvos. Az Apostolok Cselekedeteinek egyes számban írt részei is erősítik, hogy Pált elkísérte missziós útjain.

Ireneusz (kb. 120-180) szerint: „Lukács pedig, Pál követője az utóbbi által hirdetett evangéliumot foglalta könyvbe”.

Órigenész (kb. 185-253) pedig így ír: „Harmadikként [íródott] a Lukács szerinti, akit Pál megdicsért, és aki a pogányokból megtért hívők számára készítette evangéliumát.”

Szent Jeromos (347-420) 392-393-ban írt „De Viris Illustribus” (A kiváló férfiakra) írásában Lukáccsal kapcsolatban tesz egy észrevételt: a 2Kor.8:18-ban („Elküldöttük pedig vele együtt amaz atyafit is, a ki az összes gyülekezetekben dicséretes az evangéliomért;”) Lukácsot véli felfedezni. Ha ez a megfigyelés helyes, akkor 56-ban (a levél kb. keletkezési dátuma) már kellett, hogy létezzen Lukács Evangéliumának egy ősi formája.

A kormeghatározással kapcsolatba találtam egy érdekes elméletet a ([http://churchinhistory.org/s4/\(s4-b101\)-theophilus.htm](http://churchinhistory.org/s4/(s4-b101)-theophilus.htm)) honlapon, mely a Theofilus Lukácsnál és a Cselekedetekben elérő megszólítását használja fel. Itt el kell búcsúznunk Károlitól, aki a „κράτιστε Θεόφιλε”-t kegyelmes helyet jó Theofilusnaknak az „ὦ Θεόφιλε”-t szimplán csak Theofilosnak fordította. A honlap kiemeli hogy a „kegyelmes” cím többek közt egy főpapnak is kijárt s Theofilust Kajafás sógorával Theophilus ben Ananus-al 37-41-ig főpappal azonosítja.

Az eltérő megszólításokat azzal magyarázza, hogy az evangéliumot még 41 előtt kezdhetette írni Lukács, míg a Cselekedetek 41 után mikor már nem volt főpap. Ha ez igaz, akkor annak a valószínűsége is csökken, hogy Lukács pogányságból megtért lett volna.

Mint nem szemtanú, természetesen forrásanyagokra szorult, s ezek nem származhattak Páltól sem (ahogyan azt Ireneusz sejtetné), hisz az sem volt az. Az alapforrás nála is az

ős-Máté (T0) és az ős-Márk (K0, K01) de Pál Jeruzsálemi és Cezárei fogsága alatt (57-58) több új (és újabb keletkezésű) feljegyzést szerezhettek be. Valószínű, hogy a Római szobafogság alatt (59-60) elkészült a **ma ismert Lukács Evangéliuma ős formája (L1)** mely akárcsak a Máté esetében itt sem tartalma zza az első két részt. Mátéval ellentétben ezt itt nyelvészetileg is bizonyítható:

„Ezen a ponton [vagyis a harmadik résztől] görög stílusa is megváltozik. Lukács megmutatja hogy jártas a klasszikus görög nyelvben (1,1-4) és míg a gyermekségtörténetekben a héber és a görög stílus keveredik addig az evangélium hátralevő részében a Septuaginta, vagyis az Oszövetség legkorábbi görög fordításának stílusában ír.”

[<http://pavogy.web.elte.hu/Vegyess/BibKomm/3lukacs.htm>]

Azt se feledjük, hogy a Markión Evangéliuma mely tekinthető a Lukács Evangéliuma egyik ősibb formájának is, szintén nem tartalmazza e részt.

L2-vel a Lukács Evangéliuma majdnem végleges állapotát jelölöm (kb. 150 körüli állapot) s végül L3 az Evangélium ahogyan az a Codex Sinaiticus-ban található. (kb. i.sz. 330-360)

A legnagyobb homály a **János Evangéliumát** fedi. Gyakorlatilag kijelenthetjük, hogy se keletkezésének helyét, idejét se szerzőjét nem tudjuk biztosra megmondani. Nem áll szándékomban a megannyi egymásnak ellentmondó álláspont ismertetése, hanem megpróbálom a kevés rendelkezésünkre álló támpontot és a saját nézetemet ismertetni, valamint a szinoptikus evangéliumokkal való összehasonlítással azok hasonlóságait és ellentmondásait kihangsúlyozni.

A szerzőség kérdésének vitatásakor nem kerülhetjük meg a többi szintén János nevéhez kötött írások szerzőségének vitatását.

Azt már Alexandriai Dionüsziosz (kb. 190-264) Alexandria püspöke, is bebizonyította, hogy az Evangélium és a Jelenések Könyve nem lehet egyazon személy műve. Amíg az Evangélium helyes görög nyelven íródott addig a Jelenések Könyve tört görögségű, erősen arám befolyással. Ma sokan négy írótól származtatják az öt művet. A magam részéről háromból indulok ki, mert elképzelhetőnek tartom, hogy az Evangélium és az első levél írója azonos. Érveim: Az Evangélium és az első levél írója nem nevezi meg magát, de kihangsúlyozza hogy szemtanú volt. (Jn.1:14; 1Jn.1:1-2). A második és harmadik levél írója magát presbiternek nevezi s nem szemtanúként lép fel. (2Jn.1:1; 3Jn.1:1). A Jelenések Könyvének írója Jánosnak nevezi magát. (Jel.1:1,4,9; 21:2; 22:8) Az Evangélium bár teológiaiilag egységes műnek tűnik, érezhetően többször át volt írva. Próbáljuk tehát ősi voltát megállapítani. A házasságtörő asszony története a „Pericope Aldultrae” (Jn.7:53-8: 11) még a Codex Sinaiticus-ban sem lelhető tehát utólagos betoldás. (m.j. Jn.5:4 is!) A 21. fejezet Jn.20:31 tükrében utólagos betoldás. Szerintem ugyanekkor toldhatták be Jn.19:2-10-t is. A 15., 16. és 17. rész is későbbi betoldás (lásd 14:31 kapcsolódását 18:1 hez). Az így „lekopasztott” Evangéliumot tekinthetjük egy ősibb változatnak, bár sokan felhívják arra is a figyelmet, hogy az 5-7 fejezet kronológiai sorrendje is vitatható, s itt szerintem is, két papirusz lap felcserélt sorrendje is lehet egy magyarázat. Ezt a változatot J1-el jelölöm. J2-vel a János Evangéliuma majdnem végleges állapotát jelölöm (kb. 150 körüli állapot) s végül J3 az Evangélium, ahogyan az a Codex Sinaiticus-ban található. (kb. i.sz. 330-360)

A szerző helyes görögségű de szűkebb szókinccsel. Ez is, meg az érezhető arám befolyás is, igazolja, hogy nem a görög lehetett anyanyelve. Helyismerete úgy Galilea mint Jeruzsálem vonatkozásában helyesnek mondható. Elég valószínű, hogy a szerző ismert legalább egy szinoptikus írást, de azt nem használta forrásként.

A szerző többször is kihangsúlyozza szemtanú voltát (Jn.1:14, 19:35) de nem nevezi meg magát. Csak az utólag hozzácsatolt 21.-ik rész 24.-ik verse mely nem feltétlenül az eredeti szerző írása azonosítja a szerzőt a „szeretett tanítvánnyal”. A szeretett tanítvány fogalma csak ebben az evangéliumban merül fel, (13:23, 18:15-16 és a szerintem utólagos betoldás 20:2-10 illetve a biztos később csatolt 21:7,20-21). Osztom azok véleményét, viszont akik a névtelenül említett tanítványt (Jn.1:35-41 illetve 18:15-16) szintén vele azonosítja. Andrásnál kívül csak ő tudhatta a keresztkelés pontos helyét (Jn.1:28) s ha nem lett volna bejáratos a főpapokhoz, nehezen szerezhettek volna a tanítványok pontos értesülést a főpapok előtti kihallgatásról. Érdekes megfigyelni, hogy a 2.-ik század második felén írt „Muratori-töredék” (kb. 170) szerint András megálmodja, ki is kell megírja ezt az evangéliumot. Ki más, mint az, kivel már Keresztelő Jánosnál is társak voltak! S itt eljutunk az evangélium írásának idejéhez is! Mivel a hagyomány András mártírhalálát kb. 60-ra teszi s nem utolsó sorban Jn.5:2, alapján ahol Jeruzsálemtől jelen időt használó beszámolás található, szerintem nyugodtan indulhatunk ki egy 70 előtti keletkezésből itt is.

A 2. század második felében úgy a Muratori-töredék mint Iréneusz (130?-202) „Az eretnesség ellen” című művében (3.1.1) János, az Úr tanítványával azonosítja a szeretett tanítványt nem hangsúlyozva viszont ki, hogy ez a Zebedeus fia lenne. Fontos ezt kiemelni Papiasz (60-139) művének „Az Úr mondásainak magyarázata” Eusebiosz (263-339) „Egyháztörténet” harmadik könyvének 39. fejezetében ránk maradt töredékében fennmaradt 2 felsorolás ismeretében. Papiasz első múlt időt használó felsorolásban a többi apostol közt említ egy Jánost, majd egy második immár jelen idejű felsorolásban Arisztiont és egy János a presbitert említ, aki Efézusban él s az Úr tanítványának vallja magát.

Szidei Fülöpp (380-431) Papiasz 2. könyvére hivatkozik, mikor kijelenti, hogy Jakabot meg Jánost a zsidók ölték meg. Ha ez igaz ez elége erős bizonyíték lenne arra, hogy a Zebedeus fia nem lehetett az evangélium szerzője.

Induljunk abból ki, hogy a 21.-ik utólag beiktatott rész szerzőjének igaza van a szeretett tanítvány szerzőségével kapcsolatban, akkor is ez nem lehetett János a Zebedeus fia.

A feljebb említetten kívül néhány saját érvem:

Márk kiemeli Péternek és földijeinek, halásztársainak szoros kapcsolatát, s az Apostolok Cselekedeteiben is Jánost veszi maga mellé társnak. Ez a szoros kapcsolat kizárja, hogy Jánosra vonatkozhattak volna e szavak: „hát ezzel meg mi leszen?” (Jn.21:21)

Szintén Márk említi, hogy a Péter és Zebedeus fiai hármásban voltak a hegyen, ahol Mózes és Illés is megjelent s egy égi szózat is elhangzott. (Mk.9:2-8). Kizárt hogy ezen nem mindennapi élmény ne került volna bele annak átélőjének evangéliumába!.

János 19:25-26 figyelmes olvasása sejteti, hogy Jézus a felsorolt négy nő közt fedezi fel anyját és a szeretett tanítványt. Olvastam olyan egyébként logikusnak tűnő kijelentést, mely szerint a kereszt közelébe a rómaiak csak a közeli női rokonokat engedték. Sajnos e kijelentést nem támasztották alá hivatkozásokkal így nem áll módomban ezt se ellenőrizni, se perdöntőnek elfogadni, pedig ha igaz lenne, az lenne!

A fennmaradás kérdése.

Mielőtt elmélyülnénk, az újtestamentumi íratok fennmaradásának kielemezésébe, pontosabban arra keresnénk választ melyre megbízható a ma ismert Újtestamentum, had tegyünk egy kis kitérőt egy szorosan ide kapcsolódó területre: a **Kánon kérdésére**.

Aki e kérdéssel behatóban szeretne foglalkozni, s megéri az angolt, annak figyelmébe ajánlom a ntcanon.org honlapot, de érdekes a „<http://bratan-bratan.blogspot.com/2015/03/mi-biblia.html>” is.

Amikor a Kánon kérdését vizsgáljuk, arra szeretnénk választ kapni, hogy bekerült-e minden keresztény hitünk szempontjából lényeges írás az Újtestamentumba, illetve nem került-e be olyan írás melynek nem lenne ott a helye.

Ha a kérdést csakis a hozzánk eljutott írások prizmáján keresztül nézzük, akár meg is nyugodhatnánk s kijelenthetnénk, hogy lényeges hiba nem valószínűsíthető.

De kezdjük a történelmi áttekintéssel.

Az újtestamentumi írásokat először Markion szedte egy gyűjteménybe 144-ben. Az általa elfogadott „kánon” csak 11 írást foglalt magában: Az Úr Evangéliumát (módosított Lukács Evangéliuma?) s Pál 10 levelét (a Timótheushoz és Titushoz írottakat kivéve) ezeket is persze egy általa „javított” verzióban.

A mai Kánont lényegesen jobban megközelíti az a „Muratori töredék” melyet Lodovico Antonio Muratori (1672-1750) fedezett fel a milánói Ambrosiana könyvtárban, egy 7.-8. századi kódexben, s tett közzé 1740-ben. Ez a latinul ránk maradt töredék feltehetően egy eredetileg görög nyelven írt írás fordítása vagy annak egy másolata. Mivel a töredék I Piusz pápát (142-155) mint közel múltat említi kb.170-re teszik keletkezését. A felsorolásból kimarad a Zsidókhoz írt, a Jakab, a Péter első és második és a János harmadik levele. Beleveszi viszont Péter Apokalipszisét, igaz hozzáteszi „annyiban fogadjuk be, amennyire néhányan közülünk az egyházban nem akarják olvastatni”

A legrégebbi ránk maradt teljes Újtestamentum a 4. század közepén írt „Codex Sinaiticus” a mai Kánontól csak annyiban tért el, hogy tartalmazta a Barnabás Levelet és a Hermász Pásztorát is.

367-ben a 39. számú húsvéti levelében Alexandriai Szent Atanáz (298 k. - 373) Alexandria püspöke elsőként adja meg a ma is érvényben levő 27 könyv listáját. Az I. Hippói Zsinat (393), a III. Karthágói zsinat (397) és a 419-es Karthágói zsinat sorra megerősíti ezt, akárcsak a középkor végén a Tridenti zsinat (1545-1563).

Ha végigkövetjük az első háromszáz évet, akkor kiderül, hogy a 27 könyvből 8 volt az idők során többé vagy kevésbé vitatott: A Zsidókhoz írt, a János első levelétől eltekintve a „katolikus levelek” és a Jelenések könyve. Bevallom, a magam részéről tudnám mind a nyolcat mellőzni, főleg ha bebizonyosodna a szerzőség nem igaz volta. Főleg a Jelenések

Könyvével vagyok nagyon szkeptikus. Egyet értek viszont a néhány, a kánonhoz közelálló írás (I Kelemen levél, Didakhé, Barnabás levél, Hermász-pásztor és Péter Apokalipszise) kihagyásával. (Lásd pl „A Didakhé kritikája” című írásomat.)

Nézzük meg a kánon kérdését egy más prizmából is! Mi van, ha a ránk maradt írások nem csak hogy nem teljeseek, de tudatosan megsemmisítéssel cenzúrázottak?

Az hogy ez egy fokkal több, mint egy kitalált „összeesküvés” elmélet két gondolattal szeretném alátámasztani:

Az 1945-ben Egyiptomban, Nag-Hammádiban napfényre került gnosztikus íratok bebizonyították, hogy léteztek nem „Páli” keresztény íratok, de ezeket, ha csak mint itt azt el nem rejtették, a „Páli” vonal, kegyetlenül megsemmisítette.

Nem akarom ez iratokat teológiailag kiértékelni, inkább csak azt emelném ki, hogy az általuk mutatott történelmi képben, azt látjuk, amit nagyon hiányolunk az Újszövetségben, nevezetesen Jézus valódi tanítványait és azok munkásságát.

Itt jutunk el második gondolatomig. Meggyőződésem, hogy az Újszövetségből tudatosan hagyták ki őket, valószínű, mert tanításuk nem volt beilleszthető a „Páli” világképbe.

Hogy e konfliktus nem csak a képzelet terméke arra pont Pál levelei nyújtanak bizonyítékot.

Eleve el kéne gondolkodni azon, miért is sajátította ki magának az a Pál a kereszténységet, aki soha nem volt Jézus szemtanúja, tanítványa, aki Péterrel csak pár napot töltött, Jánossal csak egyszer a „Jeruzsálemi Zsinaton” (49) a többi tanítvánnyal pedig soha nem találkozott! De fogalmazzunk keményebben! Ki jogosít minket fel arra, hogy Jézust oly pancsernek állítsuk be, aki földi életének három esztendejét arra pazarolta, hogy kiképezzen 12 tanítványt, melyből egy elárulta őt, a többi meg eltűnt a történelem süllyesztőjében, miközben egy az ő tanaival sokszor frontálisan szemben menő tanokat hirdető, kezdetben őt üldöző Pál megteremti a „tuttit”!

De vissza Pálra. Többször is panaszkodik, hogy tanaitól néhányan elhatárolódnak:

„Azt értem pedig, hogy mindenitek ezt mondja: Én Pálé vagyok, én meg Apollósé, én meg Kéfásé, én meg Krisztusé. Vajjon részekre osztatott-é a Krisztus? Vajjon Pál feszített-é meg érettetek, vagy a Pál nevére kereszteltettetek-é meg?” (1.Kor.1:12-13)

„Mert mikor egyik ezt mondja: Én Pálé vagyok; a másik meg: Én Apollósé; nem testiek vagytok-é?

Hát kicsoda Pál és kicsoda Apollós? Csak szolgák, kik által hívökké lettetek, és pedig a mint kinek-kinek az Úr adta.” (1.Kor.3:4-5)

„Akár Pál, akár Apollós, akár Kéfás, akár világ, akár élet, akár halál, akár jelenvalók, akár következők, minden a tiétek.

Ti pedig Krisztusé, Krisztus pedig Istené.” (1.Kor.3:22-23)

„Mert ha tízezer tanítómesteretek lenne is a Krisztusban, de nem sok atyátok; mert tölem vagytok a Krisztus Jézusban az evangéliom által.

Kérlek azért titeket, legyetek az én követőim.

Azért küldtem hozzátok Timótheust, ki nékem szeretett és hű fiam az Úrban, a ki eszetekbe juttatja néktek az én útaimat a Krisztusban, a mint mindenütt, minden gyülekezetben tanítok.”

(1.Kor.4:15-17)

„Csodálkozom, hogy Attól, a ki titeket Krisztus kegyelme által elhívott, ily hamar más evangéliomra hajlotok.

Holott nincs más; de némelyek zavarnak titeket, és el akarják ferdíteni a Krisztus evangéliomát. De ha szinte mi, avagy mennyből való angyal hirdetne is néktek valamit azon kívül, a mit néktek hirdettünk, legyen átok.

A mint előbb mondtuk, most is ismét mondom: Ha valaki néktek hirdet valamit azon kívül, a mit elfogadtatok, átok legyen.” (Gal.1:6-9)

Magyarán átok legyen nem csak Jézus valódi tanítványain, de ha kell Isten Angyalain is, ha Pállal nem értenének egyet! Mily csodás példája e mondat a keresztény szeretetnek!

Mert hát Pál nem kevesebb a többi Apostolnál (hiszi ő):

„Mert én vagyok a legkisebb az apostolok között, ki nem vagyok méltó, hogy apostolnak neveztessem, mert háborgattam az Istennek anyaszentegyházát.

De Isten kegyelme által vagyok, a mi vagyok; és az ő hozzám való kegyelme nem lön hiábavaló; sőt **többet munkálkodtam, mint azok mindnyájan** de nem én, hanem az Istennek velem való kegyelme.” (1Kor.15:9-10)

„Mert én azt gondolom, hogy **semmiben sem vagyok alábbvaló** a fő-fő apostoloknál.” (2Kor.11:5)

„ Dicsekedvén, balgataggá lettem; ti kényszerítettetek reá. Mert néktek kellett volna engem ajánlanotok; mert **semmiben sem vagyok alábbvaló** a fő-fő apostoloknál, noha semmi”

(2Kor.12:11)

Pál megdöbbenve veszi tudomásul, hogy egyes gyülekezetek elfordulnak tőle (de nem Istentől):

„Azt tudod, hogy elfordultak tőlem az Ázsiabeliek mind, kik közül való Figellus és Hermogénes.” (2Tim.1:15)

s a továbbiak fényében itt a Laodiczea és Kollósé vidékére tehető e „hűtlenség”.

Sajnos e helységek Hieorapólisz közvetlen közelében találhatók, s sajnos pont ez volt a Mária Magdolna, Filep és Bertalan hármasság működésének központja.

További bizonyítékok hiányában itt le kell állnom. De hiszem nincs rejtett dolog...

„Mert nincs semmi rejtett dolog, a mi meg ne jelentetnék; és semmi sem volt eltitkolva, hanem hogy nyilvánosságra jusson.” (Mk.4:22)

Térjünk vissza fejezetünk alap kérdésére, a fennmaradás kérdésére.

Ma a wikipediában megtaláljuk a ránk maradt görög nyelvű írások leltárát:

- 134 papirusz [https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_New_Testament_papyri]
- 323 nagybetűs pergamen (uncial)
[https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_New_Testament_uncials]
- 2882 kisbetűs pergamen (minuscule)
[https://en.wikipedia.org/wiki/Lists_of_New_Testament_minuscules]
- 2422 Újtestamentumi idézeteket tartalmazó vallásos iratok
[https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_New_Testament_lectionaries]

vagyis 5761 ógörög írás és írástöredék. (Ez a szám szerencsére folyamatosan növekszik.) Ehhez hozzávehetünk kb. 10000 latin és 9300 egyéb (szir, kopt, stb...) fordítást.

Ez az, ami kéziratban ránk maradt.

A forradalmi változást Johannes Gutenberg (kb. 1400 - 1468) B42 (latin Vulgata) első nyomtatott könyve s egyben első Bibliája hozta. Az 1452-1454 közt 180 példányban (150 papír, 30 pergament) 2 kötetben kiadott műve új fejezetet jelent a Szentírás történetébe.

Hubay Ilona müncheni könyvtáros nő 1979-ben: 47 meglévő példányát leltározta mely később további két példánnyal bővült. 1987-ben 9.750.000,00. DM ért kelt el egy példánya.

Az első görög Biblia elvileg már 1514-ben Francisco Jiménez de Cisneros kardinális által nyomtatásra készen állt, de mert a pápai áldásra várt az ószövetségi részekre, csak 1522-ben került forgalomba.

Így a dicsőséget Desiderius Erasmus Rot(h)erodamus (magyarul Rotterdami Erasmus) (1466-1536) 1516-ban kiadott „Novum Instrumentum omne” görög Újtestamentuma viszi el.

A kiadás igen kevés (4) forrásanyag (A legrégebbi az 1-es számú minuscule egy Bazeli Kodex a 12. sz.-ból) felhasználásával történt, így pl. a Jelenések Könyvének egy részét (22:16-21) a Vulgatából kényszerült „visszafordítani” de ennek ellenére a kiadás forradalmi jelentőségű.

Második kiadása az 1519-es „Novum Testamentum” tekinthető a „textus receptus”-nak (ránk maradt szövegnek) s az 1522, 1527 és 1535-ban történt újrakiadás érezteti fontosságát. A második kiadást vette alapul Luther a német fordításánál.

Igen erős vatikáni nyomásra s csak a harmadik kiadásba veszi be a „Comma Johanneum” néven ismert betoldást „Mert hárman vannak, a kik bizonysgot tesznek a mennyben, az Atya, az Íge és a Szent Lélek: és ez a három egy.” (1.Ján.5:7) mely egyetlen görög írásban sem maradt fenn csak a Vulgatába.

A kevés és alig pár száz éves forrásanyag, melyre a textus receptus támaszkodik elkerülhetetlenül kiigazgatási javítási igényt gerjesztett.
A módosítást gyakorlatilag két fő irányelv, megközelítés alapján történt.

A „többségi szöveg” azt az elvet követi, hogy az tekinthető hitelesnek, ami a legtöbb ránk maradt szövegben egyezik.

A „kritikai szöveg” bizonyos kritériumok mentén értékeli.

De mielőtt ezekkel foglalkoznánk egy kis kitérő.

Az évszázadok során sokan sokféleképpen próbálták osztályozni a ránk maradt görög anyagot. Csak a számomra legszimpatikusabbat említem mely bizánci, alexandriai, cezáreai és nyugati szövegtípust különböztet meg.

Csak a két fontosabbról pár szó.

A legfiatalabb a bizánci szövegtípus mely 4. század végén valószínűleg Antiochiában alakult ki. Félő ez áll a legtávolabb az eredeti szövegtől, de sajnos ez a legelterjedtebb s kb. a 8-9. századtól kizárólagos szöveg, mely a ránk maradt szöveg kb. 95 %-át teszi ki.

A legmegbízhatóbbnak az alexandriait tekintik, amely pl. a Codex Sinaiticus és Codex Vaticanus jelentős részére jellemző.

Említettük, hogy 5761 írás maradt ránk. Sajnos ennek alig 15 %-a származik az első évezredeből, s kevesebb mint 1 %-a származik a pre-niceai (325 előtti) korból. Ha figyelembe vesszük, hogy ezek majdnem kizárólag papirusz emlékek, s többnyire pár szavas töredékek akkor rá kell döbbenünk mennyire homályban tapogatónk e kérdésben is!

A fenti két a 4. sz.-ből ránk maradt codex kritikusai serénykednek megemlíteni, hogy csak az evangéliumokban 3036 helyen különböznek egymástól.

Halló! Nem kondulnak meg a vészharangok? Ha alig 300 év elegendő ekkora kilengést idézni, mennyivel megbízhatóbb a legalább fél évszázaddal később keletkezett bizánci szöveg?

Tény, hogy a keresztényüldözés borzalmainak beszüntével, mi több államvallássá válással már több gondot s figyelmet lehetett szentelni a szöveg hiteles megmaradására s tényleg a szöveg már megbízhatóbban (de azért nem tökéletesen) maradt fenn a 4 sz. után.

Elterjedt vélemény, hogy a bizánci szöveg úgy jött létre, hogy az egyház saját szája íze szerint „javította” a fennmaradt szöveget.

De térjünk vissza a fent említett két irányzatra, mely a textus receptus-t szeretné reformálni.

Mivel a ránk maradt szöveg 95 %-a bizánci szövegtípusú, egyértelmű, hogy a többségi szöveg is ilyen lesz. Ugyanakkor a textus receptus is bizánci szövegtípusú, hisz alig párszáz éves forrásanyagai is kizárólag azok. Ennek köszönhetően a többségi szöveg max. 2-4 %-ban tér el a textus receptustól.

Mint említettem a kritikai szöveg kritériumokat, irányelveket határoz meg, mellyel kiértékeli, elemzi a szövegeket. Csak négy ilyen kritériumot említenék ízelítőül:

- A korábbi szöveget tekinti hitelkéesebbnek a későbbivel szembe.
- Mennél nagyobb egy adott szöveg földrajzi elterjedtsége, annál hitelesebb.
- A bonyolultabb megfogalmazás hitelesebb az egyszerűnél, mivel a másolók a leegyszerűsítésre hajlanak.
- A rövidebb tömörebb szöveg, hitelesebb a bő lére eresztetnél, mert a másolók szívesen fűztek magyarázatokat, kiegészítéseket.

Az első elv következménye, hogy a kritikai szöveg erősebben támaszkodik az idősebb nem bizánci s többnyire a textus receptus után talált emlékekre. Az eltérésük a textus receptustól akár a 15 %-ót is elérheti. (Állítólag a Codex Sinaiticus és a Textus Receptus közt 14800 eltérés van.)

Csak egy mellékmondat: a „Miatyánk” állítólag 81 változatban maradt ránk.

A fent leírtak sok száz írásban más-más szájízzel s megközelítéssel de fellelhetők. Nem mondtam újat velük. S fő mondanivalójuk két mondatban összegezhető: A Niceai Zsinat idejének Újtestamentuma kb. 85-90%-os hitelességgel maradt ránk. Az eltérések nem jelentenek jelenős teológiai eltéréseket.

Mint a kánoni kérdésnél itt is ki kell jelentenünk, ha volt jelentős módosítás az Újtestamentum szövegében, akkor ez a módosítás 325 előtt történt.

Hogy nem levegőbe, beszélek korabeli írásokkal igazolnám.

A kereszténység első nagy támadója Kelszosz a kb. 177-ben írt „Igaz Szó” írásában szöveghamisítással vádol. Órigenész (184?-254) „Kelszosz Ellen” című művében még megvédi, de már a Máté evangéliumához fűzött magyarázataiban maga is beismeri a szövegek torzulását.

„Erre mondja Kelszosz: 'Vannak a hívők közt néhányan, kik, mint egy mámorból idejönnek, hogy magukat legyőzzék s az Evangélium első leiratát háromszor, négyszer, sokszor átalakítják átfomálják, hogy a bizonyítékok ellen a letagadásra legyen lehetőségük.' Tudtommal csak Markion és Valentinus követői és ha nem tévedek Lucanuséi is 'alakították át az Evangéliumot', más senki. Ez a vád azonban nem a Krisztusi tant érinti, hanem az Evangélium arcatlan hamisítót.'"

(Kelszosz Ellen 2:27)(németből szabadon fordítva)

„Ha sok más pontokban is a leiratok közt eltérés nem lenne, úgy, hogy nem minden Máté kiadás van egymással összhangban és a többi Evangélium sem (...) Most azonban tiszta, hogy a leiratok közt nagy eltérés jött létre, vagy a írók hanyagságának köszönhetően, vagy mások

gonosz arcátlanságának a leíratok javításánál, vagy azért mert egyesek a javításkor hozzáírják vagy elhagyják azt ami nekik jónak tűnik.”
(Máté evangéliumához fűzött magyarázat 15:14)(németből szabadon fordítva)

Ha a sinaiticust a textus receptussal összehasonlítjuk, észrevesszük, hogy a betoldások bővítések az eltérések fő jellemvonásai.

Feltehető hogy ez a jellemző az első 300 évre is bár sikerült ennek ellentétére is találnom példát. Ireneus Eretnekség ellen 4.6.1–ben Ireneus kiemeli hogy Mt.11.27 („Mindent nékem adott át az én Atyám, és senki sem ismeri a Fiút, csak az Atya; az Atyát sem ismeri senki, csak a Fiú, és a kinek a Fiú akarja megjelteni.”) megtalálható Márknál és Lukácsnál, de Jánosnál nem. A mai Márkba szintén nem találjuk e gondolatot, tehát kihagyták.

Már a keletkezési kérdésnél is többször kiemeltem, hogy szerintem sok az utólagos betoldás, átírás, s ez főleg János Evangéliumán erősen bizonyítható.

Mai meggyőződésem, hogy az eredetinek tekinthető kb. 70-es anyag alig 50-60 %-ban egyezik a textus receptussal s sajnos itt az eltérések már igenis teológiai befolyással is járhatnak!

Sajnos az e korból ránk maradt írásos emlékek gyanúsan kis száma a tudatos megsemmisítés gyanúját erősíti s megint csak újabb előkerülő bizonyítékokban, reménykedhetünk.

A magam részéről a Károli fordítást használom, s csak amikor kényes kérdések merülnek fel vettem azt össze a Nestle27/UBS4 (kritikai szöveggel) illetve a Codex Sinaiticussal.

Itt említeném meg, hogy a Biblia fejezetekre való osztása Stephanus Langton Canterbury érsek nevéhez fűződik, (meghalt 1228.) [https://hu.wikipedia.org/wiki/Stephen_Langton] és az Újtestamentum versbeosztását pedig Robertus Stephanus készítette el 1551-ben. [https://hu.wikipedia.org/wiki/Robert_Estienne].

A teológiai megközelítés kérdése.

Ez az, mellyel a legkevésbé szerettem volna foglalkozni, de sajnos nem kerülhetem meg.

Legfeljebb megpróbálom munkám megkönnyíteni, amikor kijelentem, hogy mivel a „katolikus levelek” többsége valamint a Zsidókhoz írt levél és a Jelenések könyve kánoni hitelessége eleve vitatható, helyesebb, ha nem vonom be a további elemzésembe!

Marad tehát a 4 evangélium, a Cselekedetek és a 13 Páli levél. (Nem foglalkozom itt azzal hányat is írt belőlük Pál?)

E 18 mű 6 személy véleményét tükrözi:

- A szemtanú Máté a hegyi beszédekben Jézus kristálytisza szavait próbálja visszaadni, úgy ahogyan azok, a több ezres galileai hallgatóság előtt elhangzottak.
- A Máté evangéliuma mai formájának szerkesztője, miközben összekovácsolja az őt Máté evangéliumát Márk jegyzeteivel, egy a zsidókereszténység érdekeinek megfelelő torzítást visz be.
- Márkot bár nem szemtanú, de Péter a szemtanú hiteles tolmácsolójaként értékelve a szemtanú Máté és a „szeretett tanítvány” szintjére emelem.
- A „szeretett Tanítvány” negyedik evangéliuma szerintem keresztény hitünk leghitelesebb s egyben legfontosabb alapirata..
- Lukács érdemét nem szeretném lebecsülni, de mint nem szemtanú, s mint olyan, aki szerintem túl késői iratokat (kb. 58 körüli) dolgozott fel, sajnos a legjobban belesüllyedt a csodák, miszticizálások világába.
- A szintén nem szemtanú Pál, a saját egyházát építve talán a legmesszebbre kerül Jézus valódi tanaitól.

A hitelesség szempontjából szerinte a következő sorrendet állítható fel:

- A „szeretett Tanítvány” műve egyszerre ad egy történelmi áttekintést, Jézus szavainak idézését, de ez a mű az egyetlen melyből ki lehet vonni egy tudományos szintű világnézetet.
- A Máté „logosai” melyek eredeti formában sajnos nem maradtak fenn csak áttételesen elsődlegesen a mai Máté Evangéliumában de részben a Lukácsban is Jézus szavai a „nagy közösségnek”. Egyszerű közérthető gondolatok...
- Márk ki szerintem (lásd. „Az Újszövetség elemzése” című írásom) Péter fia szerintem annak ellenére, hogy nem szemtanú, de megpróbálja az apjától hallottakat hitelesen lejegyezni. Történelmi áttekintés de a történések mégsem időrendileg hitelesek, s óhatatlanul idézi ő is Jézus szavait.
- A nem szemtanú Lukácsnál legalább még felételezem a jó szándékot. Pogányként megtérve Pál kísérője lesz, s szerintem elfogultan ragaszkodik mindenhez, ami keresztény. Csak egy példát ragadnék ki: Csel.21:8 értelmében személyesen ismerte Filepet az evangélistát (a diakónust nem az apostolt!) így a Cel. 8:5-40 forrása csakis a személyes elbeszélés lehet. Az e részbe elhangzó csodáknak ő hitelt add... én nem!

- Nem tudom, ki szerkesztette a ma ismert Máté evangéliumát, de bárki volt, volt mersze tudatosan meghamisítani azt. „Az Újszövetség elemzése” című írásomban részletezem ezt, de lehet, hogy jelen írásomban is visszatérek rá. Tény, hogy a zsidó kereszténység zsidó nacionalista torzításának és hamisításának iskolapéldája e mű.
- A nem szemtanú, önjelölt apostol Pál nem áltolja a zsidó ószövetségi hit folytatásává neozsidó vallássá alakítani a kereszténységet miközben magát végig a pogányok apostolának nevezi. Erről is írtam bővebben fenti írásomba.

„Idézz keresztbe kasba a négy evangéliumból, spékeld meg Pál bölcs igéivel s szórj egy marék Ótestamentumi idézetet minderre. Az így kapott maszlagot etesd meg híveiddel.”
írtam bevezetőmbé, s gondolom, sokakat megbotránkoztattam vele.

Lássuk miért is helytelen ez,

Kutatásom alatt meggyőződtem róla, hogy Jézus is elhatárolja magát az Ószövetségtől.

„**Tudakozzátok az írásokat, mert azt hiszitek, hogy azokban van a ti örök életetek;** és ezek azok, a melyek bizonytságot tesznek rólam;” (Jn.5:39)

„Ne állítsátok, hogy én vádolkak majd benneteket az Atyánál; van a ki vádol titeket, **Mózes, a kiből ti reménykedtetek.** ” (Jn.5:45)

„Azért **Mózes adta néktek a körülmetélékedést** (nem mintha Mózesről való volna, hanem az atyáktól): és szombatot körülmetéletek az embert.” (Jn.7:22)

„**A ti törvényetekben** is meg van pedig írva, hogy két ember bizonytságtétele igaz.” (Jn.8:17)

„Felele nékik Jézus: Nincs-é megírva **a ti törvényetekben:** Én mondom: Istenek vagytok?” (Jn.10:34)

„**Mert az Isten parancsolatját elhagyva, az emberek rendelését tartjátok meg,** korsóknak és poharaknak mosását; és sok egyéb efféléket is cselekesztek.
És monda nékik: **Az Isten parancsolatját szépen félre teszitek, azért, hogy a magatok rendelését tartsátok meg.**” (Mk.7:8-9)

„**Eltörölvén az Isten beszédét a ti rendeléseetekkel, a melyet rendeltetek;** és sok efféléket is cselekesztek.” (Mk.7:13)

„Ő pedig felelvén, monda nékik: Mit parancsolt **néktek** Mózes?” (Mk.10:3)

„És Jézus felelvén, monda nékik: A ti szívetek keménysége miatt **írta néktek** ezt a parancsolatot; ” (Mk.10:5)

Csak pár igevers mely alátámasztja állításom.

Isten csak egy van, s ebben mindenkivel ki ezt állítja egyet értek, de az a mód, ahogyan ebben az „egyben” hiszünk, az nem lehet közömbös.

Keresztény hitünk Istene egy duális s mégis egy, (vagy annak se vagyok ellenzője, hogy a Szentháromság fogalmát vegyük alapul és ebben az esetben hármas, de mégis egy). Az Ószövetség nem tud e dualizmusról.

Keresztény hitünk Istene egyik megnyilvánulása a szerető Atya és az Ószövetség gyilkosságra buzdító, bosszúálló Istene köszönő viszonyban sincsenek egymással.

Helytelen tehát keresztény hitünket másra mit az Újszövetség hiteles forrásaira alapozni.

„Mindjárt az elején szeretném leszögezni, hogy a továbbiakban csakis az Újtestamentummal foglalkozom” írtam bevezetőmben. A fentiek a magyarázat rá.

A három szemembe hiteles forráson túl Lukács műveit csak másodlagosnak tekintem

Bár az elveszett ős-Máté rekonstrukciójához nélkülözhetetlen s a Cselekedetek történelmileg fontos adatokat tartalmaz, teológiailag semleges illetve az első három forrással ellentmondó nézetei mellőzendők.

Szembe kell viszont néznünk azzal a keserű ténnyel, hogy a legelső keresztény gyülekezet, a jeruzsálemi, egyben az első eretnek gyülekezetnek tekintendő.

Nagy hibája ez Péter tévedésének, aki félő nem értette meg Jézust abban, hogy Jézus tényleg új parancsolatot hozott s egy új, a régi terhektől mentes új hitet. Persze azt sem zárhatjuk ki, hogy csak a zsidóktól való félelem miatt igyekezett nem szembemenni azok vallásával, hanem Jézust, mint a várt Messiást mutatja azoknak be, átemelve ezzel a teljes Ószövetség zsidó mítikáját az Újszövetségbe.

De legyünk megértők, a monoteista zsidó vallás fővárosában Jeruzsálemben egy más Istent hirdetni, mint JHVH-t öngyilkossággal ért volna fel, s ha az Atya azonos JHVH-val akkor logikus, hogy annak fia csakis a várt Messiás lehet.

Péternél az Atya már nem a szerető Atya, hanem egy jó, hatalmas, irgalmas és kegyelmes Isten.

Az Ószövetségből átemeli az eredendő bűn fogalmát testünk gyarlóságával társítva, s a keresztihalál lényegét is átírja. Jézus bűneinkért hoz véráldozatot a fán.

Ez eretnekség két fontos ágazatát képviseli a utolsó két forrás.

A ma is ismert Máté evangéliuma szerkesztője a Jeruzsálemi kereszténység képviselője, mely az Ószövetségi zsidó hit kontinuitásán lovagol, s Jézust, mint a várt Messiást tiszteli. Tanait csak „csatolja” a törvényekhez.

Lássuk, hogyan próbálja az ismeretlen szerkesztő az igét a zsidók számára szalonképesé tenni.

Fontosnak találja Jézust, mint a zsidók által várt Messiást azonosítani.

A teljes Evangéliumba 14 helyen szúrtak be Ó Szövetségi hivatkozásokat, mellyel az Ó Szövetségi jövendölések Jézusban való beteljesedését s ezzel Jézus Messiási voltát akarják igazolni:

1:22-23
2:5-6,15,17-18,28
3:3
4:14-16
8:17
12:17-21
13:14
15:7-9
21:4-5
26:56
27:9

Csak Máténál találunk egy elége zsidó sovinszta kijelentést:

"Ezt a tizenkettőt küldé ki Jézus, és megparancsolá nekik, mondván: Pogányok útjára ne menjetek, és Samaritánusok városába ne menjetek be; Hanem menjetek inkább Izráel házának eltévelyedett juhaihoz." (Mt.10:5-6)

Egy szintén csak Máténál található beszúrás:

"Ő pedig felelvén, monda: Nem küldettem, csak az Izráel házának elveszett juhaihoz." (Mt.15:24)

De nem csak zsidósít ez az Evangélium, hanem minden más Evangéliumnál keményebben dorgálja a zsidókat. Példa erre a teljes 23. rész melyből csak egy verset idéznék:

"Jaj néktek képmutató írástudók és farizeusok! mert megkerületek a tengert és a földet, hogy egy pogányt zsidóvá tegyetek; és ha azzá lett, a gyehenna fiává teszitek őt, kétszerte inkább magatoknál." (Mt.23:15)

Tudatja velük, elvételik tőlük addigi „kiválasztottságuk”:

"Annakokáért mondom néktek, hogy elvételik tőletek az Istennek országa, és oly népnek adatik, a mely megtermi annak gyümölcsét." (Mt.24:43)

A legkeményebb mégis az a szintén csak Máténál található jelenet:

"Pilátus pedig látván, hogy semmi sem használ, hanem még nagyobb háborúság támad, vizet vévén, megmosá kezeit a sokaság előtt, mondván: Ártatlan vagyok ez igaz embernek véréből; ti lássátok!
És felelvén az egész nép, monda: Az ő vére mi rajtunk és a mi magzatainkon." (Mt.27:24-25)

mely kiemeli a zsidóság felelősségét a Jézus keresztre feszítésében.

Kiemeli a zsidó hit törvényeivel való folytonosságot:

„ Ne gondoljátok, hogy jöttem a törvénynek vagy a prófétának eltörlésére. Nem jöttem, hogy eltöröljem, hanem inkább, hogy betöltssem.
Mert bizony mondom néktek, míg az ég és a föld elmúlik, a törvényből egy jóta vagy egyetlen pontocska el nem múlik, a míg minden be nem teljesedik.
Valaki azért csak egyet is megront e legkisebb parancsolatok közül és úgy tanítja az embereket, a mennyeknek országában a legkisebb léssen; valaki pedig cselekszi és úgy tanít, az a mennyeknek országában nagy léssen.
Mert mondom néktek, hogy ha a ti igazságotok nem több az írástudók és farizeusok igazságánál, semmiképen sem mehettek be a mennyeknek országába.” (Mt. 5:17-20)

Mennyire ellentmondanak ezek, a valószínű tudatosan Márktól át nem vett igéknek:

„Mert az Isten parancsolatját elhagyva, az emberek rendelkezését tartjátok meg, korsóknak és poharaknak mosását; és sok egyéb efféléket is cselekesztek.
Az Isten parancsolatját szépen félre teszitek, azért, hogy a magatok rendelkezését tartsátok meg.”
(Mk.7:8-9)
„Eltörölvén az Isten beszédét a ti rendelkezetekkel, a melyet rendeltetek; és sok effélét is cselekesztek.” (Mk.7:13)

A János Evangéliumában Jézus teljesen elhatárolja magát a törvényektől. „a ti törvényeitekről” beszél! (Jn.8:17,10:34)

Az Evangélium Jeruzsálemi eredetét támassza alá a csak itt részletezett négy alábbi elbeszélés is:

27:3-8 Részletesen foglalkozik Júdás és az árulási pénz sorsáról részletesen megnevezve a telket, s a célt mely vételére a pénzt fordították.

27:19 Pilátus tulajdon neje is közbelép Jézus érdekébe.

27:62-66 A főpapok őriztetik a sírt, mert félnek, ha a test eltűnne nép hinni fog a feltámadásba.

28:11-15 A feltámadást követően mikor az őrség jelenti a főpapoknak az esetet, azok lefizetik őket, hogy hazudják: a tanítványok lopták el a testet.

Míg a többi Evangélium végig a zsidókról, mint kívülálló idegenekről beszél, addig Máté Evangéliumában a zsidó szó szokatlanul ritkán fordul elő.

Mellőzve a pilátusi „Zsidók Királyát” csak 3 helyen:

- A keleti bölcsek a „Zsidók Királyát” keresik.

- Egy fentebbi idézetemben: „egy pogányt zsidóvá tegyetek” kontextusban.

(m.j. az eredeti görögben itt nem zsidó (ιουδαιως) hanem a prozerita (προσηλυτος) szó található)

- A feltámadás után a főpapok lefizetik az öröket, hazudják, hogy Jézus testét ellopták „És elterjedt ez a hír a zsidók között mind e mai napig.”

Nem része a „zsidósításnak” de mert szintén csak egy Máté sajátosság itt szeretném megemlíteni:

„És felelvén Jézus, monda néki: Boldog vagy Simon, Jónának fia, mert nem test és vér jelentette ezt meg néked, hanem az én mennyei Atyám.

De én is mondom néked, hogy te Péter vagy, és ezen a kősziklán építem fel az én anyaszentegyházamat, és a pokol kapui sem vesznek rajta diadalmat.

És néked adom a mennyek országának kulcsait; és a mit megkösz a földön, a mennyekben is köve lézen; és a mit megoldasz a földön, a mennyekben is oldva lézen.” (Mt.16:17-19)

A Római Katolikus Egyház, előszeretettel hivatkozik ezen igékre, maga jogosultságára szeretvén azt felhasználni. Mivel csak a Jeruzsálemi Evangéliumba olvashatjuk ezt, s mivel a Jeruzsálemi Ős Egyház alapítója tényleg Péter, az alapítás után kb. 20-30 évvel, jogosan írták itt ezt. De mert a Római Egyház semmi kép sem tekinthető a Jeruzsálemi jogutódának Róma erre való hivatkozása nevetséges.

Az utolsó forrás Pál részben átveszi a az Ószövetség kontinuitására épülő elvet, de a pogányság területén történő egyházépítésének nyomására megszeretné reformálni azt.

Személyes meggyőződése, hogy ebben politikai érdekeket követ. A zsidóság bukását megérezve, így szeretné a túlélést biztosítani. De ez nem ezen írásom tárgya.

A két eretnek „zsidó-keresztény” irányzat a 49-es Jeruzsálemi zsinaton ütközik egymással s végül is, a Páli vonal győzedelmeskedik. A Jeruzsálemi gyülekezetnek, a város 70-ben történt lerombolása, adja meg a kegyelemdőfést.

A Páli megreformált „zsidó -kereszténység” lényegileg eltörli az Ószövetség törvényi parancsait, megőrizve az eredendő bűn fogalmát.

„Az Újszövetség elemzése” című írásom „Eredendő Bűn, mely ködbe vész.” Fejezetében leírom miért helytelen ez.

Pállal és nézeteivel a fenti írás „Filmszakadás s összeesküvés elmélet.”, „Pálfordulás?” és „Mert nincs semmi rejtett dolog” fejezetei foglalkoznak. Itt nem szeretném megismételni azt.

(Las Vegas, 2016.06.29)